

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ MİLLİ GÜVENLİK ÖRGÜTLENMESİ

Dr. Mehmet ATAY*

It can be argued that Turkey's role in the new world order around Caspian basin would be crucial. In the article the author tries to analyse Caspian Policy of Us and Turkey's role by using the parameters that the American officials developed, and tries to answer the questions whether the interests of US and Turkey coincide with each other, and whether Turkey was ready for her role. In addition to that, article touches on the Russian plans against US policies.

19. Yüzyılda Amerikan Güvenlik Yapısı

Amerika Birleşik Devletleri'nde Millî Güvenlik Örgütlenmesi, Amerikan Anayasası ile toplumsal örf ve alışkanlıklara uygun olarak gelişmiştir. Millî Güvenlik üzerinde etkili olan güçler, bir bütün halinde, Anayasa ve Hükümet, Başkan ve Kongre'den oluşmaktadır. Hukuken Millî Güvenlik'le ilgili görev Anayasa ve Hükümete ait olup, bu hukuki yetki Kongre ve Amerika Başkanı arasında bölüşülmüştür.

Yürütme organı, Millî Güvenlik'le ilgili kontrol sistemini, konu ile ilgili aygıtlar arasında ilişki ve koordinasyon şemalarını geliştirmiştir.

Birleşik Devletler'in kurucu ataları, seçimle devlet yönetimine gelen ve en büyük sivil siyasi otorite olan Başkan'ın, göreve atandığı zaman Silahlı Kuvvetler Başkanı olarak da çalışmasını uygun görmüşlerdir. Aynı şekilde, Kongre'nin, genel savunma adlı vergi konulması ve toplanması, orduları besleme, toplama, donanma oluşturma, Amerikan ordularını düzenleme, hükümet için kanun yapma ve savaş ilanı yetki-leri ile donatılmasını uygun bulmuşlardır.

* Siyaset Bilimi Doktoru-Cumhurbaşkanlığı Eski Başdanışmanı.

Uzun yıllar bu durum değişmemiş, bu genel devlet kuralları çerçevesinde, birçok faktör Amerika Milli Güvenlik Örgütü'nün şekillenmesinde derin bir şekilde etkili olmuştur.

19. yüzyılın sonuna kadar dünyadaki jeopolitik ve jeostratejik güç ve egemenlik mücadelesinin uluslararası genel gidişatı, Amerikan Milli Güvenliğin'de etkili olmamıştır.

Amerika Birleşik Devletleri'nin dış siyaseti, ağırlıklı olarak izolasyon felsefesine ve siyasetine dayandığından uluslararası ittifaklara gereksinim duymuyordu. Ayrıca Birleşik Devletler'in komşularının, güçlü devletler olmayışı, dolayısıyla derin ihtilafların olmaması nedeniyle tehdit oluşturmamaları, jeopolitik mücadelenin ağırlıklı olarak cereyan ettiği başta Avrupa olmak üzere Avrasya'dan denizle ayrılmış olması, güvenlik duygusunu kuvvetlendiriyordu.

Amerika Birleşik Devletleri'nin izlediği genel dünya siyaseti ve Avrasya'daki jeopolitik ve jeostratejik çatışma ve mücadele ekseninden ayrı ve uzak oluşu ve o dönemde savaş düşüncesine duyulan nefret; ordu kuramına inancın zayıflığı ile birleşince, silah üretim ve savunma tesisleri küçük ve sınırlı kapasiteli bir temele oturtuldu. Birleşik Devletler'de iki büyük güç olan ordu ve donanma ayrı tesislere sahipti. Aynı konular, ayrı kongre komiteleri tarafından idare ediliyor, bütçeleri ayrı onaylanıyor ve kendi özelliklerine, ayrı dost ve düşman tanımlamalarına göre idare ediliyorlardı. Ayrıca stratejik askeri hazırlık gereksinimi duyan da yoktu.

20. Yüzyılda Durum

Birleşik Devletler, 19. yüzyılın sonlarına doğru, dünyadaki jeopolitik sorunlar ve gelişmelerle ilgilenmeye başlamıştır. Ancak yine de izolasyon politikası ile ordu kuramı konusundaki negatif anlayış, çağdaş olmaktan uzaktı. A.B.D. I.Dünya Savaşı öncesinde savaş imkan ve kabiliyetleri konusunda oldukça sınırlı bir durumdaydı. Ne var ki I. Dünya Savaşı'nın genel ortamı içinde ordu kuramının geliştirilmesi, silah üretimi ve seferberlik yönetim mekanizmasının geliştirme mecburiyetini ortaya çıkmıştır.

A.B.D.'nin I. Dünya Savaşı'na katılımı ile izolasyon siyaseti ortadan kalkmış olmakla birlikte savaş ortamında, A.B.D. yönetim yapısının, silah üretimi ve ekonomik enstrümanların devreye sokulması ile dünya güvenlik konuları ile ilgilenmeye başladığı görülmektedir.

I. Dünya Savaşı ile II. Dünya Savaşı arasında konu ile ilgili hükümet büroları sayısal olarak artarken daha iyi örgütlenerek, donanımlı hale

gelmiş ve koordinasyon sağlanmıştır. Dünya ekonomisi ile global olarak da ilgilenme gereği açık bir biçimde anlaşılırken, 1929'daki büyük ekonomik krizden ancak bu şekilde çıkılabildiği görülmüştür.

Amerikan Ordusu, I. Dünya Savaşı'nın deneyimlerinden yararlanmış, milli bir buhran anında ekonomik kaynakların seferber edilme planlarını geliştirmiştir.

II. Dünya Savaşı

A.B.D.'nin II. Dünya Savaşı deneyimleri oldukça acı olmuştur. Savaşın sevk ve idaresinde, başından beri gereksiz tartışmalar, ihmal ve gecikmeler, örgütlenmedeki tedbirsizlikler çok sık yaşanmış, eksikliklerin en başında Amerikan toplumundaki koordinasyon yetersizliği gözlenmiştir.

II. Dünya Savaşı ile Birleşik Devletler, eski siyaset, felsefe ve stratejisinden vazgeçerken, savaş sonunda dünyanın en kuvvetli devleti haline geliyordu. Bu tarihte Avrupa'da denge gücü ve unsuru olan İngiltere, artık bu rolünü yapamayacak hale gelmişti. Bu nedenle A.B.D., sadece Avrupa jeopolitiğinde değil, tüm dünya jeopolitiğinde yeni denge ve düzen kuracak bir kuvvet olarak ortaya çıkmıştır.

Milli Güvenlik Konseptinde Gelişme

II. Dünya Savaşı'nın değişen global konsept ve şemaları, kuvvetlerin birleştirilmesi, komuta sistemi ve destek mekanizmalarında da yenilikler yaratmıştır. Yeni silahların bulunması ile birlikte stratejik ve taktik konseptler de değişmiştir. Aynı şekilde edinilen engin savaş tecrübesi, askeri üretim ve savunma tesislerinin, ulusun güvenliğini temin eden öğelerden biri olduğunu göstermiştir. Milli hedeflerin icrasında askeri güç ile iç ve dış politika enstrümanları kullanılır. Milli Güvenlik, sadece Silahlı Kuvvetlere değil, aynı zamanda tüm bir ulusun ekonomik gelişmesi ve ülke yönetiminin dış siyaseti icra tarzına da bağlıdır.

Birleşik Devletler'in dünyada değişen durumunun belirlenmesi, geçmiş savaş hazırlık deneyimlerinden çıkarılan analiz sonuçları, dünyadaki yeni şartlar ile savaş ve silah teknolojisindeki gelişmelere paralel olarak oluşan sorunlar dolayısıyla Amerikan Kongresi'nin 26 Temmuz 1947 tarihinde çıkardığı kanun ile Amerikan Milli Güvenliği için yeni bir idari şema oluşturulmuştur. Bu kanunla askeri kurumlar birleştirilerek Milli Güvenlik Konseyi ve Milli Güvenlik Kaynakları Kurulu oluşturulmuş, Birleşik Devletler Başkanı, savunma konularında amaç ve çaba birliğinin temini için gerekli uzmanlara sahip olmuştur.

Soğuk Savaş

Bu yeni kurulların oluşturulduğu dönemde Amerikan Ulusu, Rusya ile girilen yeni bir ihtilafa, soğuk savaşa sürüklenmiştir. Bu savaş, "hürriyet ve zulüm" arasında yıllarca sürüp gidecek mücadele olarak algılanmıştır. Bu savaşın geçmiş savaşlara benzeyen bir tarafı vardır; sınırı ve ölçüsü yoktur. Dünya, adeta geniş bir hayat sahnesi haline gelmiş, düzensizlikler ve yer değiştirmeler, savaş ve barış arasındaki alışlagelmiş dünya düzenini bozmuştur.

Soğuk savaşın amaç ve hedefi politik, askeri, ekonomik, endüstriyel, ideolojik, bilimsel, kültürel ve diplomatiktir. Bunun ardından da imha kudreti ile yeni silahlar gelmektedir.

Soğuk Savaş ortamında A.B.D. askeri kuvvetini yeniden tesis etmiştir. 1950'de başlayan Kore Savaşı nedeniyle hızlanan silah üretim çabası, savaşın bitmesine rağmen yavaşlamamıştır.

Birleşik Devletler bu silah üretme gücünü, milli politikasının temel unsuru olarak daima elinde bulundurarak jeopolitik üstünlük elde etme siyaseti uygulamıştır. Birleşik Devletler Milli Konsepti'ndeki bu karar, Amerikan pratiğinde bir yenilik yaratmıştır. Askerin giderek kuvvetlenen durumu da devlet aygıtında önemli bir etki meydana getirmiştir.

Bundan önce, hiçbir milli siyasetçi, profesyonel askeri tavsiyelere bu kadar tabi olmadığı gibi, yine profesyonel askeri liderler de, askeri politik konularda askeri stratejiye yön verirken hiçbir zaman sivil otoritelere bu kadar tabi olmamışlardı. Bu temel ikili devlet organı arasındaki ilişkiler bütünü Milli Güvenlik Konsepti'nde o kadar karmaşıktır ki esas sorun bu iki ayrı yapıyı koordine ederek, ortak hedef olan "Milli Strateji"yi meydana getirmektir.

Amerikan Savunmasında Tek Çatı

Bugün Amerikan Milli Güvenlik sorunları hakkında tavsiyede bulunma sorumluluğu Savunma Bakanı ile Dışişleri Bakanı'na verilmiştir. Amerikan siyasal yaşamında Savunma Bakanı'nın durumu ve politika yapmak için oynadığı rol tamamen yeni bir olgudur. Bu çerçevede, silahlı kuvvetlerin çalışmalarını koordine etmek, modern savaş kuramının gittikçe artan karmaşık durumuna uymak, milli politikanın gerekleri ile askeri gücü daha fazla birbiriyle ilişki ve işbirliği içinde birarada tutmak 20. yüzyılın politik ve askeri ihtiyaçları olarak ortaya çıkmıştır.

Birleşik Devletler'in kurucu ataları 1789'da sadece Harbiye Bakanlığını kurarak kara ve deniz kuvvetlerini bağlamışlardı. Zira yeni kurulan devletin silahlı kuvvetleri çok az sayıda idi.

Fakat korsan gemileri ile Birleşik Devletler denizciliği tehdit altına girince, bu sorun ile mücadele amacıyla 1798'de Bahriye Bakanlığı, yine aynı yıl "Deniz Piyadeleri" kurulmuştur. 1947 tarihinde çıkarılan "Milli Güvenlik Kanunu" ile A.B.D. Silahlı Kuvvetleri, kara kuvvetlerinin de katılımı ile tek bir çatı altında birleştirilmiştir.

Başlangıçta Harbiye ve Bahriye Bakanlıklarının ayrı oluşu pek sorun yaratmazken Birleşik Devletler dünya jeopolitiğinde aktif ve önder bir rol oynamaya başlayınca savunma ve denizcilik bakanlıkları arasında koalisyon ihtiyacı ortaya çıkmaya başlamıştır. Askeri güçler çoğaldıkça, ülke dışı-deniz aşırı üsler kurulunca ordu ve donanmada merkezi planlama ve karargah ihtiyacı doğarken Birleşik Devletler Başkanı'na bağlı bir koordinasyona gidilmesi gereği ortaya çıkmış ve 1903'te "Müşterek Ordu ve Donanma Bürosu" kurulmuştur.

Karşılıklı Koordinasyon

1945'te II. Dünya Savaşı sona erdiğinde A.B.D. yönetimi silahlı kuvvetlerle ilgili aşağıdaki üç temel sorunun çözümlenmesi düşünüyordu:

- 1- Birleşik Devletler Ordu ve Donanma Bakanlıklarının tek bir bakanlık çatısı altında birleşmesi, milli güvenliği arttırır mı?
- 2- Eğer birleşme olmazsa, Amerikan Milli Güvenliğini geliştirmek için savaş deneyimlerine dayanarak askeri faaliyetlerin birbirleri ile ilişkilerinde ne gibi değişiklikler yapılabilir?
- 3- Birleşik Devletler Milli Güvenliğini korumak için savaş sonu ne tür bir organizasyon kurulmalıdır?

Aynı zamanda savaş sonu uluslararası yeni jeopolitik güç mücadelesinin, askeri yapılanma üzerindeki etkileri ile silah üretim teknolojisindeki gelişmelerin araştırılmasının analizi ile büyük bir güç ve kudret elde edilebileceği değerlendirildi.

Ordu Donanma Mühimmat Kuruluşu Başkanı Ferdinand Eberstadt konu hakkında hazırladığı raporda;

- 1- Askeri programın, milli politika ve sivil ekonomi ile desteklenmesi için koordinasyon zinciri,
- 2- Milli Güvenlik Konseyi (NSC),
- 3- Merkezi İstihbarat Bürosu (CIA),
- 4- Sivil - asker işbirliği çerçevesinde bilimsel araştırma ve geliştirme çalışmaları arasında bağlantı için Merkezi AR-GE Heyeti (CRDB), kurulmalıdır, diyordu.

Böylece ordu, donanma ve hava kuvvetleri ayrı bakanlıklar olmayacak tek çatı altında Savunma Bakanlığı'na bağlanacak ve askeri siyaset stratejisi ve bütçe konularında çalışmalar yapılacaktır.

Yeni Milli Güvenlik Yapısı

1947 tarihinde Milli Güvenlik Kanunu getirilen yeni ve geniş kapsamlı konseptte dayalı bir "Milli Güvenlik" yapısı oluşturuldu.

Böylece devletin sivil ve asker elemanları arasında sıkı bağlar kuruluyor, Milli Güvenlikle ilgili hükümet görevleri ve otoriteleri için genel bir politika konuluyordu. Yeni sistemle bir Milli Güvenlik Konseyi kurulacak, Konseyi de bizzat Birleşik Devletler Başkanı temsil edecektir. Bu yüksek kuruluş Amerikan Milli Güvenliğini ilgilendiren askeri, iç ve dış siyasetin bütünü hakkında başkana tavsiyelerde bulunacak, böylece hükümet makamlarının etkili bir şekilde işbirliği yapmalarını sağlanacaktı.

Ayrıca Amerikan Milli Güvenlik Konseyi altında kurulan Merkezi İstihbarat Servisi (CIA) Birleşik Devletler Milli Güvenlik Politikasının formüle edilmesi ve icrası için sağlam bir istihbarat temeli oluşturacaktı. Yeni düzenleme ile kurulan üçüncü teşkilat Milli Güvenlik Kaynakları Bürosu (NSRB) idi. Böylece bu üç teşkilat ile Birleşik Devletler Kongresi, Amerikan Ulusu'nun güvenliğinin, tüm hükümet makamlarının ortak sorumluluğu altında bulunduğunu kabul etmiştir. Gelecekte, hayati, hatta merkezi çapta da olsa askeri savunma, Milli Güvenliğin geniş çerçevesi içinde görev yapacaktır.

Silahlı Kuvvetler'in koordinasyonundan başka, milli güvenlikle ilgili, iç ve dış askeri politikalar da koordine edilecektir. Bu şekilde yeni örgütlenme yapısı ile savaş sonu genel güvenlik sorunlarının çözümü konusunda ideal ve kalıcı bir yöntem ve mekanizma yaratılmıştır.

Milli Güvenlik Kanunu'nun askeri tesislerle ilgili kısmı, hizmet birleştirilmesindeki durumu dolayısıyla ordu ve donanma arasındaki uzlaşmayı yansıtmaktadır. Bu önemli uzlaşma göre, Milli Askeri Tesisler ismi altında Savunma Bakanı'na bağlı federal bir otorite kurulmuştur.

Amerikan Savunma Bakanı

Milli Güvenlik Kanununa göre Birleşik Devletler Savunma Bakanı'nın tanımı şöyle yapılmıştır:

"Milli Güvenlik ile ilgili tüm konularda Amerikan Başkanı'nın başlıca yardımcısıdır." Bu durumda Savunma Bakanı;

- 1- "Genel politika ve programlar" hazırlayacak ve hepsinden de öte "genel idare, otorite ve kontrol" görevlerini yerine getirecektir.
- 2- "İkmal, ulaşım, depolama ve araştırma alanlarında gerekli tedbirleri" alacaktır.
- 3- Milli Askeri Tesisleri oluşturan kuruluşların bütçelerinin hazırlanması ve koordinasyonunu sağlayacaktır.

Oluşturulan "Savunma Konseyi"nin başkanı Savunma Bakanı'dır. Bu Konseye Savunma Bakanlığı'ndan üç sivil üye ve üç askeri üye katılmaktaydı. Konseyin görevi, karar yetkisi bulunan Savunma Bakanı'na, Silahlı Kuvvetlerle ilgili siyasi konularda tavsiyelerde bulunmaktır.

Kanunla getirilen diğer bir koordinasyon teşkilatı "Mühimmat Kuruluşu"dur. Bu teşkilatta sivil bir başkanın emri altında her üç kuvvetten birer asistan sekreter bulunmakta, Savunma Bakanı'nin emri altındaki Savunma Bakanlığı 100 civarındaki askeri müşavirin stratejik ve lojistik planları ile desteklenen "Mühimmat Bürosu" üretim seferberliği ile ilgili askeri planlar hazırlamaktadır. Stratejik hareketin lojistik uygunluğunun değerlendirilmesi için, üretim, icra ve personel planlanması yapacaktır.

1949 Milli Güvenlik Kanunu Değişiklikleri

1949 tarihinde Birleşik Devletler Milli Güvenlik Kanunu'nda yapılan değişiklikle Milli Askeri Tesisler, "İcra Makamları" haline getirilerek "Savunma Makamları" ismini almıştır. Ordu, hava ve deniz icra kolu statüsünü kaybetmiş ve yeni Savunma Makamları içinde birer askeri otorite olmuştur. Savunma bakanı ise yeni "Savunma Makamları" üstünde idare, otorite ve kontrol statüsüne sahiptir. Mühimmat Bürosu ile AR-GE Heyeti Başkanlarına karar yetkisi verilmiştir. Müşterek kurumların sayısının 100'den 210'a çıkarılması kararlaştırılmıştır.

Durumu böylece kuvvetlenen Savunma Bakanı, 1949 kanun değişikliği ile federasyon ilkesinden ayrılarak sağlam bir birleşik yapıya kavuşmuş oldu. Yeni kanunla kongre doğrudan askeri otoritelere karışmamış, sadece onların Savunma Bakanlığı emri altında birleşmelerine ve koordinasyon sağlanmasına karar vermiştir. Askeri hizmetlere verilen savaşma görevleri, "başkalarına devir, terk veya tehir edilmeyecektir".

1950 Kore Savaşı

1950 yılındaki Kore Savaşı başladığında, Birleşik Devletlerin "Sınırlı Savaş" yapacak durumda olmadığı anlaşılıyordu. Zira A.B.D., güvenliği

için tek bir askeri programa bağlı kalmıştı. "Sınırlı Amaçlara" dayalı "Sınırlı Savaş"ın Amerikan askeri liderliği için yabancı bir konsept olduğu böylece ortaya çıkıyordu.

150.000 kadar ölü ve yaralıya mal olan Kore Savaşı'ndan birçok dersler çıkarıldı. Bu durumda Amerika'nın, savunma imkanlarında daha fazla elastikiyet ve dengeye ihtiyacı vardı, böylece hür dünyadaki komünist saldırılara engel olunacaktı. Fakat Kore Savaşı'nda Amerikan savunma organizasyonu iyi çalıştı. Genelde sivil-asker işbirliği ahenkli, A.B.D. Milli Güvenlik Konseyi ile Dışişleri Bakanlığı bünyesinde etkili bağlar kurulurken, icra organları arasında strateji, rol ve görevler konusunda hiç sorun yaşanmamıştır.

Birleşik Devletler'in Milli Güvenlik'le ilgili askeri ihtiyaç tahminleri 1950'de 13 milyar dolardan 1953'te 50 milyar dolara yükselirken, silahlı kuvvetler mevcudu Haziran 1950'de 1.5 milyon iken, Temmuz 1951 yılında 3.6 milyona yükselmiştir.

Bu kadar sayıda bir topluluğu eğitmek, onları yeni silahlarla donatmak ve tam bir seferberlik için Amerikan silah endüstrisini ve insan gücünü hazırlamak, müthiş bir başarıdır.

1953 Reorganizasyonu

Cumhurbaşkanı Eisenhower yönetiminin başlarında oluşturulan Milli Güvenlik konularında revizyon çalışmalarına görevlendirilen Komite özellikle, "savunma bakanının durumu ve onun diğer sivil askeri görevleri" üzerinde durur.

Nelson A. Rockefeller başkanlığındaki Komite'nin raporları 1953 yılında 6 numaralı reorganizasyon planının temelini oluşturmuştur. Burada üç temel hedef öngörülmektedir:

- "1-Savunma tesislerinde açık ve rakipsiz bir sorumluluk,
- 2- En az harcama ile en çok verim,
- 3- En iyi askeri planlar, sivil kontrol doktrini, tek bir otorite eliyle Başkan'dan, Genelkurmay Başkanı'na ve Savunma Bakanı'na ve giderek tüm askeri alt hiyerarşiye uygulanacaktır."

1953 reformları, Birleşik Devletler Savunma Bakanlığını daha da kuvvetlendirir ancak eski sorunların ve şikayet konularının tekrarına ise engel olunamaz. Bu tartışmalar, stratejik konseptler, silah sistemleri ve servis birleşmeleri hakkındadır.

1955 yılının başında ikinci Hoover Komisyonu'nun görev kuvvetinde Milli Güvenlik Konseyi'nin nazik ve yekpare bir milli politika uygulaması, şikayet konusu olmuştur.

Bu dönemde savunma tesisleri, taktik hava desteği, kara kuvvetleri için hava indirmesi, füze-savar füzeler, orta menzilli lojistik füzeler, uçak gemileri, karada üslenen uçaklar ile gelecekteki problemleri karşılayacak halen mevcut askeri yapı hakkında ihtilaflar vardır. Kuvvetlerin icra ettikleri görevlerden, stratejik, taktik, konvansiyonel, konvansiyonel savunma denizaltıları ile ilgili fonksiyonların bir arada toplanmasını teklif edenler bulunuyordu.

1958 Düzenlemeleri

Savunma bakanı Wilson, döneminde, daha fazla etki ve verim sağlamak üzere tek bir yönetim sistemi oluşturmuştur. Başkan Eisenhower, bir çok faaliyeti "zorunlu" farz eder. Bu faaliyetlerin birincisi; askeri tesislerin, milletin güvenliğini tesis etmek hususunda kolaylık sağlamasıdır.

Eisenhower, Amerikan Milli Güvenlik yapısında yeniden düzenleme için gerekli olanları şu şekilde sıralıyordu: "Askeri faaliyetlerin her türünde gerçek bir birlik gerekliydi". Özellikle yeni silahlar konusunda savunma kaynaklarının kullanılması, gelişmesi ve üretimi için tam bir koordinasyon gerekiyordu.

Yeni Rockefeller raporunda, Harekat Komutanlığı bünyesinden askeri unsurların çıkarılması öneriliyordu. Böylece bu daireler muayyen muharebe görevleri icra etmekten sorumlu olmayacaklardı. Bu şekilde stratejik planlama ve muharebe hazırlıklarından kurtulmuş olan dairelerdeki sivil unsurlar idari ve lojistik görevlerle ilgileneceklerdi.

Tüm askeri hareket kuvvetleri stratejik istekler için zorunlu görevleri icra açısından 'birleşmiş komutanlıklar' haline dönüşeceklerdir. Ayrıca general ve daha üst komuta kademesindeki askerlerin terfilerinin Savunma Bakanlığı'nca yapılması öneriliyordu.

1958 tarihinde Başkan Eisenhower, savunma reorganizasyonu için kongreden şu özel reform taleplerinde bulunuyordu:

- "1- Birleşik Komutanlık,
- 2- Emir ve Komuta Hareket Zinciri,
- 3- Birleşik Kurmay Heyeti,
- 4- Savunma İdaresi,
- 5- AR-GE çalışmaları ile ilgili reform yapılmalıdır."

Başkan tarafından teklif edilen düzenlemeye göre, Amerikan Savunma Bakanı'na askeri harekatta sorumluluk verilmeliydi. Yeni

kanuna göre, birleşik ve özel komutanlıklar emrine verilen kuvvetler bu komutanlıkların "tam anlamıyla hareket emir komutası altında" bulunacaklardır. Böylece emir ve komuta zinciri Birleşik Devletler Başkanı'ndan başlayarak Savunma Bakanı'na, oradan da askeri komuta kademelerine inecektir.

Kennedy Dönemi

John F. Kennedy Ocak 1961'de Başkanlık görevine başladığında; "Her millet bunu bilmelidir ki, biz, becamızı temin ve hürriyetlerimizi devam ettirmek için tüm güçlüklerle katlanacak, dostlarımızı destekleyecek, düşmanlarımıza karşı koyacak ve ne pahasına olursa olsun hedeflerimize erişeceğiz" diyor ve birkaç ay sonra da yeni politik-askeri güvenlik konseptini ilan ediyordu.

Bu konseptin en kayda değer bazı maddeleri Başkanın ağızından şu şekilde ifade edilmiştir:

- "1- İhtiyari bütçe şişkinliği sınırlanmadan silahlarımız, taahhütlerimizi yerine getirecek ve güvenliğimizi temin edecek şekilde olmalıdır.
- 2- Barışta ve savaşta silahlarımız, sivillerin kontrolü altında bulunmalıdır.
- 3- Bizim stratejik silah ve savunma sistemimiz A.B.D. ve müttefiklerine yapılacak nükleer taarruza engel olacak nitelikte olmalıdır.
- 4- Bizim savunma sistemimiz elastiki ve kesin olmalıdır."

Savunma bakanı Mc Namara, Başkan'ın nutkunda işaret ettiği iki esas üzerinde çalışmaya başladı. Daha az harcama ile ve daha etkili bir şekilde savunma hizmetleri için teşkilat ve idarede gelişmeler sağlamak ve savunma programı üzerinde yoğunlaşmadan oluşan bu iki hedef birbirini tamamlayıcı mahiyette idiler.

Evvelce Ford motor tesislerinde başkanlık yapan Savunma Bakanı Mc Namara, Pentagon'un zihniyetini köhne olarak niteliyor ve değiştirilmesi gerektiğine inanıyordu. Bu sebeple Eisenhower yönetiminden daha yumuşak bir idari sistem getirmek kararında idi. Bu konuda çalışma yapan Symington Komitesi'ne göre, kuvvetlerde mevcut idari bünye elimine edilecek ve askeri hizmetleri tek bir bakanlık altında ayrı organik birlikler olarak toplanacak, üç birleşik komutanlık ihdas edilmeliydi. Bütün stratejik görevler için stratejik komutanlık, mahdut ve özel savunma görevleri için bir taktik komutanlık ve bütün özel savunma görevleri için Savunma Komutanlığının kurulması ve tüm

komutanların doğrudan Genelkurmay Başkanı'na rapor vermeleri öngörülüyordu.

Ayrıca ulusal muhafızlar ile yedek birlikler için birleşik komutanlık oluşturulacak sivil savunmadan sorumlu olarak çalışacaklardı.

Mc Namara'nın en önemli hedefi, dünyanın neresinde olursa olsun, sınırlı savaş imkanlarını, komünist yayılmasına karşı ihtilaf ve çatışma bölgelerinde hazır bulundurmaktı. Ordu genişletilerek yeni gelenler gerilla savaşı amacıyla eğitildiler. Böylece yıkıcı isyanları bastırmak amacıyla, siyasi, askeri, ekonomik, ideolojik, psikolojik ve sivil faaliyetler, geniş kapsamlı bir mücadele programının içine alınmıştır.

Birleşik Devletler Hava Kuvvetleri Komutanlığı da değişikliğe uğradı. Dünya çapında bir ikmal sistemini işletmek üzere Hava Lojistik Komutanlığı ihdas edildi. Savunma tesislerinin uluslararası güvenlik işlerindeki rolü, savunma politikasının sadece strateji boyutuyla değil, kaynakların elde edilmesi ve uluslararası kuruluşlarla da ilgisi açısından büyük önem kazanmıştır.

Birleşik Devletler'de 1947'den başlamak üzere savunma organizasyonunun gelişmesine en önemli katkıda bulunan unsur, Savunma Bakanı'nın yetkilerinin tüm savunma bünyesi üzerine yaptığı etkinin kuvvetlendirilmesidir.

1950'de 13 milyar dolar olan savunma bütçeleri sürekli artarak 1963'de 53 milyar dolara yükselmiştir. Böylece A.B.D.'nin güvenliğini garanti altına alan ve dış politika hedeflerini yerine getirecek büyük bir askeri kuvvet tesis edilmiştir. Böylece sadece nükleer güç artmakla kalmamış, konvansiyonel silah gücü de miktar, kalite ve kudret açısından artmıştır.

Milli Güvenlik Konseyi

A.B.D. Milli Güvenlik Konseyi (NSC) Birleşik Devletler'de, hükümet seviyesindeki politikaları koordine etmek için oluşturulmuş çok önemli bir kurumdur.

Milli Güvenlik Konseyi, Birleşik Devletler milli politikalarını tesbit ve formüle etmek için tek ve en yüksek bir heyete duyulan ihtiyaçtan doğmuştur. Temelleri İngiliz Kraliyet Savunma Komitesi'ne kadar uzanmaktadır.

İlk nüve 1920 öncesine uzanmakta ise de 1940'da Daimi İrtibat Komitesi, 1944'de Devlet Kara-Deniz Koordinasyon Komitesi'nde son şeklini almıştır.

Birleşik Devletler Milli Güvenlik Konseyi'nin görevleri;

- "1- Milli Güvenlik Politikası'nın tesbitinde Başkan'a yardım etmek,
- 2- Amerikan Milli Güvenlik hedeflerinin, milli güçle olan ilişkisini kurmak,
- 3- Milli Güvenlik ile ilgili daire ve büroların ortak menfaatlerinin gerektirdiği zorunlu politikayı tesbit etmek,
- 4- Başkan'a, Milli Güvenlik konularında uygulanacak stratejiler hakkında bilgi vermek,
- 5- Milli Güvenlik ile ilgili tüm haber alma faaliyetleri koordine eden Merkezi İstihbarat Teşkilatı'na (CIA) gerekli direktifleri vermektir" şeklinde sıralanabilir.

Buna göre, Merkezi İstihbarat Teşkilatı (CIA) Milli Güvenlik Konseyi'nin direktifleri altında çalışacak, Milli Güvenlik ile ilgili bütün istihbarat faaliyetlerini koordine edecek, bu istihbaratı değerlendirecek ve bu alandaki tüm sorunlar hakkında Milli Güvenlik Konseyi'ne bilgi verecektir.

Milli Güvenlik Konseyi'nin icra yetkisi bulunmamakla birlikte bu Konseyin başkanı olan Birleşik Devletler Cumhurbaşkanı icra sürecinin başkanı olup, alınan veya verilen tüm kararların uygulanmasına nezaret etmektedir.

Birleşik Devletler Başkanı zayıf biri olursa kararların uygulanması güçleşmekte, aksine kuvvetli bir başkan altında konsey kararları kesinlikle uygulanmakta, sonuçta her başkanın şahsi özellikleri, A.B.D. Milli Güvenlik Konseyi'nin faaliyet göstermesinde önemli rol oynamaktadır.

İngiltere'deki Milli Güvenlik Teşkilatı'nda hükümetin bir miktar sorumluluğu vardır. Birleşik Devletler Milli Güvenlik yapısında ise sorumluluk sadece bir şahsın, Başkan'ın sırtına yüklenmiştir. Bunu değiştirmek demek, Anayasayı değiştirmek demektir.

Milli Güvenlik Konseyi'nde siyasi-askeri sorunlar, tartışılır ve karara bağlanır. Bu teşkilat sayesinde Milli Güvenliğe ilişkin tüm stratejik konularda, nerede bulunduğu ve nereye gidildiği anlaşılır.

Konsey, Başkan'ın kabinesi gibi karar alamaz veya politika yapamaz. Birleşik Devletler'de sadece siyasi otorite ve icranın başı karar verir ve politika yapar.

Konsey bünyesinde özel sorunlarda çalışma yapan ve yardımcı olan daimi komiteler oluşturulmuştur. Bu komiteler son derece kritik bazı hassas konularla ilgili çalışmalar yapmaktadır. Bu komitelerden ikisi

güvenlik ve bakanlıklar arası istihbarat, bir diğeri de iç güvenlik bakanlıklar arası komitesidir.

Milli Güvenlik Konseyi Karargahı'nın başkanı, A.B.D. Cumhurbaşkanı tarafından tayin edilen siyasi olmayan sivil bir memurdur. Bu şahıs, Konseyin tavsiyelerini, Birleşik Devletler Başkanı'na iletir. Konsey'e tüm istihbarat kanallarından ulaşan günlük istihbarat hakkında da Başkan'a brifing verir. Sekreteryâ fonksiyonunu yerine getirir ve Milli Güvenlik konularında idari asistan olarak hizmet verir.

Milli Güvenlik Konseyi'nin karargah heyeti teşkilat olarak elastikdir ve konsey geliştikçe yeni ihtiyaç ve sorunlara göre ayarlanmaktadır.

Üç gruptan oluşan Konsey'de:

- 1- Temel görevleri icra eden Konsey daimi personeli (İcra Sekreterliği),
- 2- Bakanlık ve kuruluşlardan gelen personel,
- 3- Müşavirler, şef politika ve hareket planlayıcıları bulunmaktadır.

Birleşik Devletler Milli Güvenlik Konseyi tarafından geliştirilen politika dokümanları şu kategorilere ayrılmaktadır:

- 1- Milli Güvenlik sorunları, tatbik edilen siyasi, ekonomik ve askeri strateji,
- 2- Dünyanın geniş jeopolitik bölgeleri ve özel ülkeler,
- 3- Seferberlik, silah kontrolü, nükleer enerji ve ticaret politikaları,
- 4- Dış istihbarat teşkilat ve faaliyetleri,
- 5- İç güvenlik organizasyonu.

Konsey'in kuruluşundan sonra, önceleri sadece kanuni üyelere tahsis edilmiş Konsey toplantılarına zamanla yavaş yavaş müşavirler de girmeğe başlamıştır. Bu uygulama Konsey üyelerine kendi kuruluşlarının sorunlarını Konsey'e ve Başkan'a aksettirme imkanını vermiştir.

Birleşik Devletler Milli Güvenlik Konseyi, Amerika milli politikasının oluşmasında oldukça önemli rol oynayan bir kuruluştur.

Konsey kuruluşundan yaklaşık 15 yıl sonra, son derece komplike fakat aynı zamanda yumuşak şekilde hareket eden bir mekanizma halini almıştı. Mekanizmanın doğal olarak kalbi olan Konsey, şu üyelere oluşmaktadır.

- 1- Birleşik Devletler Başkanı,
- 2- Başkan Yardımcısı,
- 3- Dışişleri Bakanı,
- 4- Savunma Bakanı,
- 5- Müşterek Genelkurmay Başkanı,
- 6- CIA Başkanı,
- 7- Konsey Direktörü.

Birleşik Devletler Milli Güvenlik Konseyi resmi toplantıları gayri muayyen zamanlarda yapılır. Genellikle haftada üç defa veya hiç olmazsa iki haftada bir mutlaka toplanır. Amerikan Başkanları milletin güvenliği ile ilgili önemli tüm konularda kararlar alırken, Konsey'den her zaman yararlanmışlardır. Konsey, Başkan'ın büyük devlet mekanizmasını işletmek için kendi planlarına uygun olarak kullandığı sadece A.B.D.'nin değil dünyanın en önemli bir heyetlerinden biridir.

SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA

- 1- Harold Brown, Thinking About National Security. (Defence and Foreign Policy in a Dangerous World) Boulder, Colo, Westview Press, 1983.
- 2- Edward H. Carr, The Twenty Years' Crisis, (1919-1939) London, Macmillan, 1951.
- 3- James Fallows, National Defence, Newyork, Vintage Books, 1981.
- 4- A National Security Strategy of Engagement End Enlargement, The White House, 1996.
- 5- Donald M. Snow, National Security: Problems of U.S. Defense Policy, Newyork, St. Martin's, 1987.
- 6- John Spanier, American Foreign Policy Since World War II. Newyork, Holt, Rinehart and Winston, 1985.